

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Delitev dež. šol. sveta na Štajerskem.

Ravno zadnje tedne se je precej obširno razpravljalo v političnih časopisih o delitvi dež. šol. sveta na Štajerskem v nemški in slovenski oddelek. Kolikor mi je znano, so se pripravili za bodoči slov. dež. šolski svet lajki. Pričakoval sem, da se kdo oglasi v stanovskem glasilu in izrazi svoje mnenje. A moje pričakovanje je bilo zaman. Zato naj bo dovoljeno, da izpregovorim nekaj besedi o tem brez raznih dat in lovljenja posameznih izrazov, ker nimam posameznih člankov pri rokah.

Stvar stoji tako-le:

Ko so slov. klerikali — ki imajo vse mandate, razen enega — začeli v štaj. dež. zboru obstrukcijo, so stavili tudi postulat po slov. dež. šol. svetu. Po večmesečnem prerakanju po pol. časopisu se je končno „Zveza slov. učiteljstva in učiteljic na Štajerskem“ izrekla v principu za delitev, a obenem nekako odklonila ta dar iz rok slov. klerikalcev v svesti si, da klerikalcem ni za pravi proevit šole, ampak za podjarmljenje učiteljstva. S tem je bila zadeva za eno leto končana. Letos jo je pa zbudil dr. Vrstovšek, ki je vabil v „Straži“ učiteljstvo na sodelovanje in obenem pretel, da se ne povišajo plače. Pričela se je polemika, ki je menda še bolj poostrila strankarski razpor in katere se je veselilo nemško časopisje na Štajerskem.

Pri vsem tem vprašanju, ki je tako eminentne važnosti ne samo za šolo in učiteljstvo, ampak tudi za celokupni narod slovenski, je imele najmanj besede učiteljstvo, četudi se tiče najbolj njega in bi moralo imeti glavno besedo. Videti je, kakor da bi se učiteljstvo najrajše izognilo temu vprašanju in bi stvar ostala pri starem, ali pa se uredila brez njega,

da bi se pozneje eventualne slabe posledice ne mogle zvaliti nanje. Temu se ni čuditi, kdor pozna razmere na Štajerskem. Vsak, tudi nasprotnik učiteljstva, mora pritrditi, da je naše učiteljstvo narodno in da je iz narodnih ozirorov odločno za delitev dež. šol. sveta. Ravno tako pa morajo priznati tudi naši nasprotniki, da ima slovensko učiteljstvo upravičene pomisleke ne samo zase, ampak tudi za dobrobit šole z ozirom na kranjske razmere. Bo ji jo se, da bi ne bil brat hujši od tuja.

Slovensko učiteljstvo na Štajerskem ima resne čase in se mu nikakor ne godi tako dobro, kakor mislijo o njem kranjski tovariši. Tudi sedanja „pravičnost“ dež. šol. sveta ni taka, kakor sodijo navadno. O tem bi se dalo navesti cele strani samih dejstev. Danes ne velja tudi na Štajerskem nobena kvalifikacija, ampak samo protekcija in pritiskanje kljuk. Delovanje dež. šolskega sveta slov. učiteljstvo še ne občuti tako trpko, kakor pa delovanja okr. šolskih svetov, katerih je nad polovico v nemških rokah in ki imajo največ moči nad učiteljstvom in šolo. Ako bi se dež. šolski svet delil, bi se tudi delovanje sedanjih nemških okrajnih šolskih svetov dalo paralelizirati. Sedaj pa dež. šol. svet z veseljem pritrjuje takemu delovanju. Kjer pa gre za važno mesto in je slovenski okr. šolski svet, tam pa napravi po svoje — službenim potom. V sedanjih razmerah je skoro čudno, da se še „bolj pogosto ne pojavljajo med učiteljstvom — nemčurji, in koliko jih je, ki žive sami zase ter ne delajo tako, kakor bi radi iz službenih in gmotnih ozirorov. Koliko moči se izgubi v takem brezdelju, ki bi lahko neizmerno koristile narodu s svojim delom!

Pri vprašanju o delitvi dež. šolskega sveta imajo lahko lajki čut, kakor da bi slov. učiteljstvo zapostavljalo svoje lastne interese

splošno narodnim koristim. Res je, da je vsak sam sebi najbližji; ravno tako je res, da je često lastni brat hujši sovražnik od tuja. Vendar se pa moramo vkljub vsemu temu postaviti na širše stališče. Mi živimo nekaj let, narod ostane in ima lahko koristi od institucij, pri katerih smo mi sodelovali. Zato je potrebno, jako potrebno, kar najprevidnejše delati, a ne držati rok križem. Pomislimo, kak preobrat bi nastal, če bi se sedanje utrastične šole pridilele slovenskemu dež. šolskemu svetu, kar bi se moralo zgoditi in mora biti pri tem vprašanju ta zahteva *conditio sine qua non*. S tem so naše jezikovne meje rešene zavedno, in marsikak tuji oči bi izgini iz naše sredine. —

Skoraj gotovo bi se pa priselile potem na Štajersko kranjske razmere, in bi tudi tukaj izkušala med učiteljstvom dobiti tal druga struja. Ali bi pa kdaj dosegle isti višek kakor na Kranjskem? Jaz mislim, da ne, ker imamo Štajerci skupnega sovražnika, katerega moramo odbijati in nam ne ostane toliko časa za boj med brati. Sicer pa ne smemo pozabiti, da se stranka prejalislej sama ubije, če ni poštena ter se poslužuje nasilstev. In štajerski, kakor tudi drugi klerikali niso za večne čase vknjiženi na svoje mandate. Stranke se porajajo in zopet izginjajo, a narod ostane.

Sicer je veliko vprašanje, če bi se mogla delitev dež. šol. sveta dognati pod sedanjimi razmerami s sodelovanjem vseh strank. Jaz mislim, da ne. Na Nemce in vlado bo treba pritiskati s hujšimi vijaki, da bodo voljni privoliti v to. Vendar pa se bodo klerikali vedno izgovarjali na liberalce in učiteljstvo. Žalibog, da je ta zadeva zavržena od tistega časa, ko se je začela razpravljati po časopisih in je dobila zaradi tega ne slovensko, ampak strankarsko lice. Velika večina štaj. učiteljstva ni čitala dr. Vrstovškovih člankov, iz katerih

je vel ne samo strankarski, ampak tudi slovenski, narodni duh. Če je možu šlo resno za stvar, naj bi se bil rajši s svojo stranko obrnil naravnost na „Zvezo“, ne pa potom časopisja. Kot politik vendar ve, kako „kрасne“ so slov. štajerske politične razmere. Sedaj so se pa veselili slov. preklanja samo Nemci. — A pri nas mora vsak sveto čuvati svoje strankarsko stališče. Bog ne daj, da bi se kateri „vdal“ in storil prvi korak. Pomislite, kakšno ponižanje za slov. „klerikalca“ ali pa „liberalca“ bi bilo to!

Sicer sem pa prepričan, da ta zahteva po delitvi dež. šol. sveta ne bo izginila iz programa štaj. Slovencev, pa naj bodo na krmilu te ali one stranke, dokler bodo te stranke čutile tudi narodno in ne samo — strankarsko. To je življenjska potreba, ki jo morajo Slovenci doseči prejalislej, če ne, nimajo obstanka in mirnega razvoja.

Na to mora misliti in upoštevati tudi slovensko učiteljstvo in potem uravnati (svoje delovanje.)

H r e n.

*) Člankarjeva želja je, da se še kdo drugi oglasi k temu vprašanju. To je tudi naša želja.

U r e d n.

Učiteljica, žensko vprašanje in gibanje.

Referirala na II. zborovanju sloven. učiteljskih abiturientov in abiturientek gđc. Stichova.

Žena-delavka in plača.

Ellen Keyeva pravi z ozirom na delovno plačo žene sledeče: „Ako žena isto stori, kar mož, se često zgraža, da je slabše plačana kakor mož. Pogosto mož z rodovino ne dobi službe, ki je išče, ker mu jo je odvzela žena, ki je zadovoljna z manjšo plačo in je lahko zadovoljna, ker stanuje doma — pri starših.“

LISTEK.

Nazorni pouk.

Qui bene distinguit, bene docet.

Gospod podpolkovnik Josip Milavec nas je opozoril na članek z gorenjim naslovom, ki ga je dne 19. avgusta t. l. priobčil „Slovenski „Narod“, češ, naj ga ponatisnemo, ker „Slov. Narod“ ne prihaja vsem učiteljem v roke in ker bi bilo želeli, da se o tej stvari še kdo drugi oglasi. Gosp. Milavec nam piše, da je o zadevi govoril z učiteljstvom, ko je bival v dolenskih Toplicah, pa ga je učiteljstvo zagotovilo, da je misel, izražena v članku, dobra in koristna.

Članek se glasi:

Povsem znana je trditev, podkrepljena po izkušnjah, da učenec-dijak le ono tvarično zavedno ali vsaj razmeroma za dlje časa obdrži iz raznih nauk, ki jo je dodobra razumel in takorekoč prebavil! Iz učenja na pamet ali na izust se podaja mladini le prilika, da se izpolnuje oblika in izražanje dotičnega jezika in tudi materinščine. Ne le pouk na podlagi materinega jezika, kar so spoznali največji pedagogi vseh narodov, dosega ugodnih uspehov, ampak tudi metodika ali način nazornega pouka se je iz-

kazal pri vseh prosvetljenih narodih kot izvrstno sredstvo pri predavanju in razlaganju poučne snovi od strani nastavnikov in učiteljev. Po naših listih je bilo čitati meseca julija o letošnji učiteljski konferenci za šolski okraj Novo mesto na Dolenskem, kjer je učiteljica gđc. Terezina Rauhekarjeva pri priliki svojega referata tožila, da pomanjkanje raznih pripomočkov za nazorni pouk vobče jako, jako ovira boljši in zaželeni napredek v ljudski šoli!

Ta tožba je vslošnem lahko razumljiva, ali je toliko bolj pomenljiva za mestne učilnice, ki jih posečajo otroci mestnih roditeljev, ki nimajo skoraj nikdar prilike si ogledati razne predmete in pa orodja, ki so popisana v mnogih čitankah za ljudskošolske razrede!

Iz lastne izkušnje nam je znano dejstvo, da se nahajajo po „berilih“ od priznanih naših mladinskih pisateljev kakor so: Jurčič, Aškerc, Levec, Orožen, Gregorčič itd. itd.; razni ponatiski iz „Vrtca“ in dr. taki poučljivi spisi in popisi, ki so učenec in še posebej na učenkam mestnih šol popolnoma nerazumljivi brez zadostnega in vsestranske temeljitega razlaganja (komentarja.)

Vzemimo n. pr. Jurčičeva spisa „Trgatev“ in pa „Polharji“. Koliko raznih pred-

metov, ki pa so v spisu neobhodno potrebni, se tukaj našteva, katerih učenka še nikdar ni videla in si jih tudi predstavljati ne more po oblikah in razmerju. Nekoliko bi se tem nedostatkom odpomoglo s tem, da bi se imenovani predmeti v raznih (naravnih) barvah naslikali; ali pa, kar je še veliko bolj priporočljivo, da se omenjene stvari pokaže v naravni velikosti (samostrine) ali vsaj v pomanjšani obliki (en miniature). — Drugih morebiti še bolj kompliciranih poučnih spisov iz omenjene čitanke nečemo tu navajati zaradi pomanjkanja prostora; naj zasedaj zadostujeta omenjena dva poučljiva popisa.

Kako bi se dalo tem občutnim pomanjkljivostim pri nazornem pouku temeljito in ne predrago odpomoči? Po zaslugah raznih znanih osebnosti dobimo Slovenci v Ljubljani že za bodoče šolsko leto povečano in raznovrstno c. kr. umetno-obrtno strokovno šolo. Za sedaj veljaj ta povečani, a za vsakdanji kruh prepotrebni učni zavod kot naše pravo ljudsko vseučilišče za povzdigo našega domačega rokodelskega stanu!

V tej šoli se bodo učili naši bodoči rokodelski voditelji z lastno roko izdelovati razne predmete iz lesa, železa, bakra, mavca itd.

Ti učenci naj bi izdelovali za lastno izobrazbo modele raznega kmetovalcu potrebnega orodja v malem merilu: na pr.: pluge, brane, kose, grablje, sekire, lopate, krampe, golide, brente, kablice, rešeta, rete, škafe, kadi, itd. To bi imelo dvojno korist:

Prvič gojenci-učenci obrtne šole bi se učili in izpopolnjevali v svoji stroki za bodoči svoj življenski poklic; drugič pa bi lahko pokupil te izdelke en miniature ali vse ali vsaj večino deželni odbor (tudi razni šolski okrajni zastopi), povrnivši c. kr. obrtni šoli v denarju vse za porabljeni material (železo, les itd.) nastale stroške in bi te kupljene predmete podaril raznim, v prvi vrsti ubožnejšim šolam na deželi kot izdatna in potrebna pomožna učila za nazorni pouk.

Poizkusi naj se naš dobromišljeni nasvet najprej pri nas in prepričani smemo biti, da se bodo te metode poprijeli tudi drugi deželni šolski sveti v onih deželah, kjer prebivajo Slovenci! Potem se bode še bolje udejstvila trditev našega pesnika pravaka, da je Slovenec prebrisane glave!

* *

Tudi mi želimo, da se še kdo oglasi o tem predmetu, ker bi se na tu nasvetovani način res dalo odpomoči velikemu pomanjkanju ponazoril.

Vsaka gospodinja,

katera želi pripraviti dobro kavo, uporablja najraje „pravega : Francka.“ s kavnim mlinčkom, ki se izdeluje temeljem največje skrbnosti že dolgo let v zagrebški tovarni.

Ta izborni domači izdelek najtopleje priporočamo.